

– 2003. – № 7. – С. 13–21.

2. Gabermas Ju. Try normatyvni modeli demokracji' / Ju. Gabermas // Demokracija: Antologija. – K. : Smoloskyp, 2005. – S. 364–372.

3. Dajmond L. Konsolidacija demokracji' i politychna kul'tura / L. Dajmond // Demokracija: Antologija. – K. : Smoloskyp, 2005. – S. 882–942.

4. Kolbech G. K. Polityka: osnovni koncepcii' v suspil'nyh naukah / Kolbech G. K. ; per. z angl. O. Dem'janchuka. – K. : Vyd. dim "KM Akademija", 2004. – 127 s.

Блинова В. О., соискатель кафедры социальных теорий, Национальный университет "Одесская юридическая академия" (Украина, Одесса), politics@onua.edu.ua

Демократизация и рационализация деятельности власти как составляющие электронного правительства

Исследовано политические процессы демократизации и рационализации деятельности власти. Определено, что они выступают важной составляющей процесса электронного управления. С помощью конструктивистского подхода исследовано демократизацию и рационализацию как процессы становления содержательно нового политического порядка, который опирается не только на традиции и правила прошлого периода, а требует повышения эффективности политического взаимодействия, формирования правил демократической политической игры и ансамблей отношений между властью и обществом. Метод системного анализа применялся для комплексного исследования демократизации и рационализации как составляющих системы e-правительства. Отмечено, что под влиянием процессов демократизации и рационализации деятельности власти повышается эффективность электронного правительства.

Ключевые слова: электронное правительство, власть, политическая деятельность, демократизация, рационализация.

Blintsova V. O., graduate student in the Department of Social Theories of National University "Odessa Law Academy" (Ukraine, Odessa), politics@onua.edu.ua

Democratization and rationalization of power as components for e-governance

The article studies the process of political democratization and rationalization of the authorities. Definitely, they are the important part of the process of e-government. Using constructivist approach investigated democratization and rationalization as a process of becoming meaningful new political order, which is not only based on the traditions and rules of the previous period, and also needs to improve the efficiency of political interaction, the formation of democratic rules of the political game and ensembles of relations between government and society. System analysis method used for the integrated study of democratization and rationalization as a component of e-government. It is noted that under the influence of democratization and rationalization of government activity increases the efficiency of e-government.

Keywords: e-government, power, political activism, democratization, rationalization, e-governance.

* * *

УДК 355.40(73)(045)

Булик М. В.
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), vorlok@ukr.net,
Афанасьєв Я. С.
магістр, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), uaga91@mail.ru

Роль розвідки в зовнішній політиці США

Розглянуто роль розвідки в зовнішній політиці США. Проаналізовано формування та становлення сучасної системи розвідувальної діяльності. Досліджено основні складові системи розвідувальної діяльності: військову та національну. Проаналізовано основні функції розвідки, її інституціональне та фінансове забезпечення.

Ключові слова: розвідка, зовнішня політика, військова розвідка, національна розвідка, розвідувальне товариство.

В сучасну епоху глобалізації суттєво збільшується роль інформації. Фактично, зовнішня політика будь-якої країни базується на відомій їй інформації. Головним інструментом роль якого здобуття, аналіз та вироблення рекомендацій на її основі стає розвідка, що і обумовлює актуальність даної теми. Про актуальність теми також

свідчить і те, що дана проблема не знайшла глибокого відображення в сучасній історіографії. Більшість джерел досліджують діяльність розвідки в період Холодної війни, оскільки переважна більшість матеріалів засекречено. Це такі праці як М. Яковлев "ЦРУ проти СРСР", К. Філбі "Моя таємна війна" та інші. Дослідники, які вивчають сучасний стан розвідки, в більшості випадків спираються або на відкриті джерела, або на здогадах чи припущеннях. Також вони інколи спираються на власний досвід праці в розвідувальних структурах. До таких праць належать М. Ловенталь "Розвідка: від секретів до політики", Л. Джонсон "Секретні агентства: розвідка США у ворожому світі". Однак, ролі безпосередньо розвідки в зовнішній політиці США не приділяється достатньо уваги, що і є метою нашого дослідження. Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити ряд наукових завдань: дослідити етапи становлення сучасної розвідувальної системи, визначити основні напрямки зовнішньої політики США та проаналізувати вплив розвідки на зовнішню політику.

На різних етапах становлення США роль розвідки змінювалась. Фактично, до другої половини ХХ ст., розвідка проводилась нерегулярно, переважно під час військових дій та мала, загалом, тактичний характер, тобто використовувалась задля забезпечення конкретних короткочасних інтересів.

Так на початок ХХ ст. в США існували лише армійські та морські розвідувальні органи: G-2, СКР (служба контррозвідки) та УР ВМС (управління розвідки ВМС). Лише в ході Другої світової війни, і зокрема після нападу на Перл-Харбор, США почали створювати разом з органами військової розвідки спеціальну організацію по здійсненню стратегічної розвідки.

Початок було покладено в 1941 році, коли президент Франклін Д. Рузвельт викликав полковника Вільяма Донована в Вашингтон і запропонував йому взятися за цю проблему. Так було створено Управління стратегічних служб (УСС). Напад японців на Перл-Харбор стимулював швидке зростання Управління стратегічних служб і числа його розвідувальних операцій. Спочатку УСС було офіційно створено як науково-дослідна та аналітична організація, туди запросили працювати кращих істориків та відомих вчених. До червня 1942 р. Бюро координатора інформації – первинна назва організації Донована – було перейменовано в Управління стратегічних служб, яке отримало завдання "збирати та аналізувати стратегічну інформацію, а також планувати і здійснювати спеціальні операції" [1]. Після закінчення війни всі підрозділи УСС, крім служби секретної розвідки та служби аналізу були розпущені.

В 1945–1946 рр. відбувся ряд політичних дебатів стосовно необхідності створення та майбутнього розвитку розвідувального співтовариства. В дискусії домінували три фактори:

– По-перше, це необхідність післявоєнної реорганізації виконавчої влади. Дебати проводилися стосовно питання незалежності військово-повітряних сил та уніфікації служб під керівництвом Міністерства оборони. Дискусія стосовно створення окремого центрального розвідувального агентства, його структури, повноважень і відповідальності була близько пов'язана з більшою проблемою реорганізації захисту.

– По–друге, жоден з департаментів не бажав передавати свої розвідувальні функції, відповідний персонал та власні бюджетні кошти центральному агентству. Тому представники департаментів погоджувалися лише на координацію, а не на централізацію розвідувальної діяльності.

– По–третє, особлива увага приділялася питанням аналізу та розповсюдженню розвідувальної інформації. Страшні наслідки Перл Харбору все ще активно впливали на рішення законодавців стосовно цілей центрального розвідувального агентства. Вони бажали ліквідувати причини, які призвели до Перл Харбору – недостатню координованість військової розвідки та нездатність вірно проаналізувати отриману інформацію.

Формальне обговорення функції центральної розвідки почалося восени 1945 р. В 1946 р. Центральна розвідувальна група створюється, а прийняття Закону “Про національну безпеку” в 1947 р. законодавчо затвердило зміни в виконавчій гілці влади. Цей закон затвердив створення незалежних військово–повітряних сил, Об’єданого комітету начальників штабів (ОКН), посаду Секретаря з оборони і створив Раду національної безпеки (РНБ). ЦРГ перетворювалась на незалежну організацію і перейменовувалась в Центральне розвідувальне управління [1].

Таким чином, у другій половині ХХ ст. відбувається становлення сучасної структури та функцій розвідки, що корінним чином змінило її роль у зовнішній політиці США.

Одним з основних факторів, що забезпечив її роль у зовнішній політиці стала її особливість – здатність діяти і відкрито, і таємно. На прикладі ЦРУ, можна побачити, що як і відкрита, так і таємна діяльність витікає з Закону “Про національну безпеку” 1947 р. Відповідно до цього Закону, відкритими функціями є: консультації РНБ з питань національної безпеки, забезпечення РНБ рекомендаціями стосовно координації розвідувальної діяльності департаментів, аналіз розвідувальної інформації та забезпечення її належного розповсюдження. Таємна діяльність ґрунтується на положенні, що ЦРУ має: “забезпечувати такі функції... , які РНБ час від часу буде надавати...” [2]. Відкрита діяльність загалом зводиться до збирання інформації з відкритих джерел та вироблення рекомендацій на її основі. Щодо таємної діяльності, Комісія Чорча дає їй таке визначення: “будь–яка таємна операція, яка має за мету вплинути на закордонне керівництво, організацію, особу чи події задля підтримки зовнішньої політики США” [1]. Вона включає в себе таємний збір інформації та таємні операції.

Залежно від цільового призначення розвідка ділиться на національну та військову. Перша охоплює розвідувальні органи урядових установ, які відають питаннями розробки, здійснення політики, а також безпеки держави. Здобута інформація такої розвідки використовуються всіма державними органами, задля проведення загальної єдиної національної політики, планів і програм. Військову розвідку ведуть, головним чином, розвідувальні органи збройних сил. Її дані використовуються для розробки і здійснення військової політики, військових планів і програм. Військова розвідка, відповідно до прийнятої в США теорії воєнного мистецтва, поділяється на стратегічну і тактичну. Стратегічна роз-

відка ведеться в інтересах вищих органів державної влади та військового керівництва, а дані, які вона добуває, служать основою для формулювання політичних цілей і здійснення військових заходів як в мирний, так і у воєнний час. На відміну від стратегічної розвідки, в компетенцію тактичної розвідки входить порівняно більш вузьке коло питань, а її дані використовуються при плануванні бойових дій [3].

На сьогодні, розвідка є невід’ємним інструментом забезпечення національних інтересів та одним із засобів реалізації зовнішньої політики. Це стало можливим завдяки посиленню ролі інформації – головного об’єкта розвідки. Особливе значення розвідка набула після подій 11 вересня 2001 р., коли було внесено зміни в Стратегію національної безпеки, Національну військову стратегію і Національну розвідувальну стратегію (вперше затверджено в 2005 р. і оновлено в 2009 р.).

Залежно від регіону офіційні зовнішньополітичні інтереси Сполучених Штатів обумовлені як традиційними підходами, так і геополітичною обстановкою, яка постійно змінюється. Відповідно до висновків фахівців, у тому числі й спецслужб, інтереси США можна поділити на три категорії: життєво важливі, важливі та вторинні інтереси.

Життєво важливі інтереси передбачають недопущення поширення ядерної зброї, економічної нестабільності в регіоні Північної і Центральної Америки. Не менш значущими інтересами є протидія Ірану, забезпечення стабільності в Лівії та недопущення громадянської війни в Сирії, а особливо вирішення питання контролю над складами з хімічною зброєю, стримування можливої агресії з боку Північної Кореї, протидія тероризму і виникнення невизначеної ситуації в сфері постачання нафтою (це стосується також Чорноморського, Каспійсько–Кавказького і Середньозахідського регіонів).

Важливі інтереси передбачають недопущення виникнення нестабільної ситуації в Європі і на Близькому Сході, торгової війни з Японією, комуністичною реакцією в Китаї. В цю категорію також можна віднести недопущення виникнення міжусобних війн на території держав СНД, а також антиамериканських рухів в інших державах, особливо антиамериканської спрямованості, і боротьба з незаконним транспортуванням наркотиків і зброї.

Вторинні інтереси передбачають запобігання виникнення нестабільної ситуації в Південно–Східній Азії, надання підтримки гуманітарним операціям і сприяння економічному розвитку в Африці та захисту навколишнього середовища [4].

Для визначення ролі розвідки в забезпеченні вищезазначених інтересів, слід проаналізувати її фінансування. Так, сукупний бюджет розвідувального товариства США в 2013 р. складає 75,6 мільярдів доларів що, навіть, перевищує максимальний річний показник витрат розвідки в період Холодної війни, який дорівнював 71 мільярду доларів. Близько 68% розвідувального бюджету США в 2013 р. (без урахування коштів, що виділяються на військову розвідку) припадає на три відомства: ЦРУ – 14,7 мільярда доларів (28%), АНБ – 10,5 мільярда (20%) і Національне управління повітряно–космічної розвідки – 10,3 мільярда (19,6%). Якщо розглянути розподіл грошових коштів, що виділяються

на розвідку за основними цільовим завданням, то це попередження американського керівництва про критично важливі події, які включають в себе питання економічної нестабільності, криз і соціальних заворушень в окремих державах, діяльності регіональних сил та ін. (20,1 млрд.); боротьба з тероризмом, що включає стеження і знищення радикальних екстремістських і терористичних угруповань, підозрюваних у підготовці або завданні збитків інтересам США і їх союзникам, як на території США та і в інших країнах (17,2 млрд.); протидія незаконному розповсюдженню зброї, включаючи ЗМУ (6,7 млрд.); проведення кібероперацій, як наступальних, так і оборонних (4,3 млрд.); протидія закордонній розвідці (3,8 млрд.) [5; 6].

Також, неможливо не відзначити роль розвідки в забезпеченні військових операцій, які й до цього часу залишаються одним з найбільш ефективних інструментів забезпечення зовнішньополітичних інтересів. Вони, з одного боку, впливають на дії тієї чи іншої країни шляхом прямого втручання, яке може виражатися не тільки в безпосередньому залучанні власної військової сили, але й в підтримці певних військових угруповань всередині країни, а з іншого боку, вони стають засобом залякування потенційних супротивників, таким чином, стримуючи їх.

В залежності від тактичних обставин, мети та специфіки військової операції розвідка може виконувати такі функції: інформаційну, опосередковану підтримки та безпосереднє втручання. Інформаційна функція має на меті отримання інформації різного роду про кількість військ, їх розташування, обладнання, проведення загальної рекогносцировки та дослідження географічних особливостей місцевості та іншу інформацію, яка необхідна для успішного проведення операції. Головними інструментами, що забезпечують інформаційну функцію є супутникові або авіа-фото та відеозйомка, інформація з безпілотних літальних апаратів (БПЛА або "дрони") та агентів безпосередньо розташованих на місцевості. Функція опосередковану підтримки реалізується шляхом таких заходів, які забезпечують успіх операції без прямого контакту із супротивником. До таких дій можна віднести різного роду кібероперації, прослуховування або блокування радіопереговорів супротивника та загалом проведення різних диверсійних заходів без застосування сили. І, власне, безпосереднє втручання – це невеликі військові операції в рамках більш загальної військової операції. Однак вони мають певні особливості. Вони, загалом, короткочасні, в більшості випадках таємні та реалізуються невеликою кількістю висококваліфікованих агентів або ударних БПЛА озброєних ракетами "повітря-земля". Зазвичай, такі операції мають дуже вузькі цілі, наприклад ліквідація конкретної особи або диверсія проти конкретного об'єкту, та в разі провалу, не визнаються урядом. Також слід зазначити, що жодне з агентств не відповідає за конкретну з функцій. Компетенції агентств часто перетинаються, що призводить до певної конфронтації усередині розвідувального співтовариства. Хоча, дещо умовно, функції можна розподілити таким чином: за інформаційну функцію відповідає Національне управління повітряно-космічної розвідки, за опосередковану підтримку – АНБ, за безпосереднє втручання – ЦРУ.

Саме ці три відомства поглинають біля 70% загального розвідувального бюджету.

Таким чином, роль розвідки в зовнішній політиці США зазнала суттєвих змін від нерегулярних заходів під час воєнних дій до перетворення на повноцінний компонент зовнішньої політики. В сучасний період глобалізації та розвитку інформаційних технологій її роль лише посилилась. Розвідка стала впливати на зовнішню політику та закріпила своє значення в військових операціях, що дозволило їй стати пріоритетним напрямком діяльності.

Список використаних джерел

1. Final report of the Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ia600400.us.archive.org/18/items/finalreportofsel01unit/finalreportofsel01unit.pdf>
2. Compilation on intelligence laws and related laws and executive orders of interest to the national intelligence community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fas.org/irp/congress/2003_rpt/laws2003.pdf
3. Кузьменко А. Особливості доктринальних основ розвідувальної стратегії і тактики США, суб'єкта розвідувальної діяльності в статусі "Єдиної світової супердержави" [Електронний ресурс] / А. Кузьменко – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2917>
4. Симонян Р. Разведка в современной войне [Електронний ресурс] / Р. Симонян – Режим доступу: http://pentagonus.ru/publ/razvedka_v_sovremennoj_vojne_1977/80-1-0-2223
5. FY 2013 Congressional Budget Justification [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fas.org/irp/budget/nip-fy2013.pdf>
6. Intelligence Budget Data [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fas.org/irp/budget/>

References

1. Final report of the Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: <http://ia600400.us.archive.org/18/items/finalreportofsel01unit/finalreportofsel01unit.pdf>
2. Compilation on intelligence laws and related laws and executive orders of interest to the national intelligence community [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.fas.org/irp/congress/2003_rpt/laws2003.pdf
3. Kuz'menko A. Osoblyvosti doktrynal'nyh osnov rozvidual'noi' strategii' i taktyky SShA, sub'jekta rozvidual'noi' dijatal'nosti v statusi "Jedynoi' svitovoi' superderzhavy" [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2917>
4. Simonyan R. Razvedka v sovremennoj voine [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: http://pentagonus.ru/publ/razvedka_v_sovremennoj_vojne_1977/80-1-0-2223
5. FY 2013 Congressional Budget Justification [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: <https://www.fas.org/irp/budget/nip-fy2013.pdf>
6. Intelligence Budget Data [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.fas.org/irp/budget/>

Булык М. В., кандидат политических наук, доцент кафедры между-народных отношений и внешней политики, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), vorlok@ukr.net
Афанасьев Я. С., магистр, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), yara91@mail.ru

Роль разведки во внешней политике США

Рассмотрено роль разведки во внешней политике США. Проанализировано процесс формирования и становления современной системы разведывательной деятельности, а также соответствующее изменение ее роли. Исследовано основные составляющие системы разведывательной деятельности: военную и национальную. Проанализированы основные функции разведки, ее институциональное и финансовое обеспечение.

Ключевые слова: разведка, внешняя политика, военная разведка и национальная разведка, разведывательное сообщество.

Bulyk M. V., PhD in Political Science, Associate Professor at the Department of International Relations and Foreign Policy, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), vorlok@ukr.net
Afanasiyev I. S., Master, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), yara91@mail.ru

Role of the Intelligence in the US Foreign Policy

This article deals with the role of the intelligence in the USA foreign policy. The author analyzes the processes of establishment of modern intelligence system and changes of its role. The author describes the political debates about intelligence institutionalization and singles out its separate components: overt and covert. The author analyzes two main components of the intelligence system: national and military intelligence. The author systematizes USA foreign policy priorities. The paper deals with the fundamental functions of intelligence activity, its institutional and financial provision. The author analyzes the aggregate amount of funds, allocated from National intelligence budget, for functioning of Central Intelligence Agency, National Reconnaissance Office and National Security Agency and the distribution of authorities among them as well financing of specific programs according to National intelligence budget 2013. The author defines an exceptional role of intelligence in military operations and stresses out its respected components: informational, indirect support and direct intrusion.

Keywords: intelligence, foreign policy, military and national intelligence, intelligence community.

* * *

УДК 321.01:35.075:3.086

Дзятківський В. В.

аспірант кафедри політичних наук філософського факультету, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), slavin3@gmail.com

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ

Розглядаються теоретичні засади аналізу політичної відповідальності органів держави. З'ясовується сутність поняття політичної відповідальності як окремого виду соціальної відповідальності, що формується та функціонує в межах політичної системи життєдіяльності суспільства. Метою статті є формулювання теоретичних положень, які б дозволили досліджувати політичну відповідальність як механізм взаємодії органів державної влади, а також їх відносини з інститутами громадянського суспільства. Виокремлюються підходи до визначення поняття політичної відповідальності. На основі конкретних критеріїв, відтворюються типології політичної відповідальності. Розкривається зміст поняття політичної відповідальності органів державної влади. Автор визначає види політичної відповідальності органів державної влади, а також звертає увагу на взаємозв'язок політичної відповідальності з повноваженнями та функціями державних органів.

Ключові слова: соціальна відповідальність, політична відповідальність, конституційно-правова відповідальність, держава, органи державної влади, типи політичної відповідальності.

Проблема політичної відповідальності є актуальною для сучасної політичної науки, особливо в межах дослідження взаємодії органів державної влади, системи стримувань і противаг, а також відносин між державою та інститутами громадянського суспільства. В політико-правових системах багатьох країн вже склалися конкретні традиції та норми щодо функціонування та реалізації інституту політичної відповідальності в систем державних органів. В Україні спостерігається лише поступовий розвиток даного інституту, який потребує ґрунтовного дослідження. Останнє видається неможливим без чіткої системи теоретичних положень для аналізу даної проблематики.

Загалом, відповідальність є універсальним механізмом регулювання взаємовідносин всередині суспільства, який ґрунтується на загальноприйнятих нормах та правилах діяльності. Будь-яка сфера суспільних відносин спирається на інститут відповідальності, тим самим забезпечується взаємодія не лише окремих індивідів та груп, але й цілих систем життєдіяльності суспільства. Політична відповідальність є одним із видів відповідальності, що впорядковує політичну сферу соціальної

взаємодії, а отже – політичну систему з її багатоманітністю суб'єктів, процесів та ситуацій.

Питання політичної відповідальності найбільше пов'язане із дослідженнями соціальної та конституційно-правової відповідальності. Хоча проблема відповідальності органів державної влади пов'язана з політичною діяльністю загалом, вона рідко висвітлюється у дослідженнях саме політичної науки. Характерним є те, що автори публікацій в області конституційного права найбільше звертають увагу на роль політичної відповідальності у розбудові державного апарату.

В сучасній науковій літературі поняття політичної відповідальності використовується для аналізу організації й функціонування органів державної влади, їх взаємодії, а також зв'язку органів держави з громадянським суспільством. Проблема політичної відповідальності в загальнотеоретичному плані висвітлюється в дослідженнях таких авторів: А. Антоненко, Л. Балущька, Г. Дунаєва, Н. Жук, І. Кресіна, С. Балан. В контексті діяльності політичних суб'єктів, політична відповідальність розглядається Ф. Семенченком та В. Мельниченком. Дослідженню політичної відповідальності органів державної влади в системі владних взаємовідносин присвячені наукові праці Р. Павленка, І. Черленяка, О. Совгирі, М. Кармазіної, О. Мельник, В. Погорілка, Ю. Тодики, Р. Мартинюка, Ю. Бисаги, Г. Малкіної.

Варто відзначити, що вітчизняні дослідники аналізують проблему політичної відповідальності в двох аспектах: як засіб взаємовпливу громадянського суспільства та держави, а також як механізм взаємодії органів державної влади. Політична відповідальність розглядається або в загальному плані, або досліджується на прикладі конкретного органу державної влади. Політична відповідальність як елемент системи взаємодії органів державної влади розглядається в працях зарубіжних дослідників, зокрема: Н. Д'Омбрейна; Дж. Харлі; П. Россітер; С. Корбетта; М. Флайндерса. Особливістю даних досліджень є те, що інститут відповідальності у функціонуванні органів державної влади, зокрема уряду та парламенту, набуває окремих рис моральної, конституційно-правової та так званої відповідальності представника держави. Значна увага приділяється аналізу механізмів застосування відповідальності щодо органів держави, питанню етики здійснення повноважень (урядова та парламентська етика).

Відповідно, постає проблема виокремлення конкретних теоретичних положень, які дозволять змістовно проаналізувати політичну відповідальність органів державної влади, її види та механізми реалізації. Метою даного дослідження є формулювання теоретичних засад аналізу політичної відповідальності органів державної влади, що відтворюється у наступних завданнях: виокремити підходи до визначення поняття політичної відповідальності, розглянути типології політичної відповідальності, виокремити поняття політичної відповідальності органів державної влади, його особливості та види.

Політична відповідальність стосується багатьох аспектів діяльності суб'єктів політики. Розкрити зміст поняття політичної відповідальності можна лише через визначення категорії відповідальності. Як зазначає український дослідник Р. М. Павленко: «поняття відпо-

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

Українська Академія Наук

Гілея

Науковий вісник

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 80 (№ 1)

Київ – 2014

Касьянов Д. В. Трансформація освіти в контексті вимог нанотехнологічного розвитку	219
Кивлюк О. П. Моделювання інформаційних процесів в контексті інформатизації суспільства	222
Клешня Г. М. Співвідношення соціального проекту та соціального прогнозу: філософський аналіз	226
Колотило М. О. Сучасний університет у соціально-філософському вимірі: тенденції становлення та перспективи розвитку	230
Лисенко О. В. Єдність містики та догматики, апофатики та катофатики як умови сміслообразності "Фаворського світла" в релігійному досвіді православ'я	235
Літостанський В. В. Місце феномену традиції в сучасному гуманітарному знанні	239
Лугуценко Т. В. Гуманістичний сенс і соціокультурні характеристики віртуальної реальності	243
Мамедова К. Діаспорська діяльність Гулаамрзи Себрі Тебрізі	248
Маммадова У. Фактори які обумовлюють процеси диференціації в мові	251
Матвєєв В. О. Метаантропология як базова система самореалізації особистості в контексті розвитку вітчизняної філософської думки	253
Мозгалова Н. Г. Еволюція ідеї формування успішної особистості вчителя у філософській традиції	256
Москалик Г. Освіта дорослих: інформаційний та правовий супровід	261
Некрасов С. Генеза взаємозв'язку соціокомунікацій та крос-культурних комунікацій і самодіяльного туризму	264
Олексенко Р. І. Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки	266
Орел М. П. Духовність в структурі життєвої компетентності особистості	270
Панафідін І. О. Проблема миру в контексті філософської традиції справедливої війни	276
Поліщук О. С. Вплив клієнтелізму на колективну дію (соціально-філософський аспект)	279
Попов В. Ю. Екзегеза тотожності в східній патристиці	284
Попович О. В. Патологічні аспекти творчості та механізми компенсації в соціокультурному просторі	288
Поцюрко О. Ю. Державотворчі концепти у спадщині М. Костомарова	293
Ромадікіна В. С. Конфлікт поколінь: соціально-філософський аспект проблеми	297
Сисак М. М. Гуманізм в контексті глобалістики	300
Скопіна С. А. Світський образ людини та його відображення в літургійній музиці	304
Фенно І. М. Біблійні основи екологічного мислення	308
Юхимик Ю. В. Асоціативна основа сприйняття знакових мов мистецтва	312
Яруш М. В. Інформаційне суспільство в сучасному філософському дискурсі	316
Гулєєв Р. Ідея правової держави в історії соціально-філософської думки Азербайджану	321

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Андрущенко Т. В. Політичні маніпуляції у технологіях тоталітарної пропаганди і сучасність	325
Аширов В. Г. ГУАМ в контексті сучасних економічних і політичних реалій	328
Блінцова В. О. Демократизація та раціоналізація діяльності влади як складові процесу е-урядування	332
Булик М. В., Афанасьєв Я. С. Роль розвідки в зовнішній політиці США	335
Дзятківський В. В. Політична відповідальність органів державної влади: теоретичні засади аналізу	338
Костирига І. О. Суспільна думка та комунікативні джерела влади	342
Косьмій О. М. Становлення політичного консьюмеризму	346
Криворучко О., Рибак В., Ярославцева Є. Зовнішня політика в дискурсах президентів України і Росії	349
Мамедов А. Ш. Причини і наслідки "революції троянд" у Грузії	354
Метелєва Е. А. Концепція З. Бжезинського об американської мирової гегемонії	357
Олійник С. В. Значення підприємницької діяльності для розбудови інститутів "соціальної держави"	361
Остап'як В. І. Раціональні агенти криз у процесах євроінтеграції (політологічний аспект)	365
Поппер О. В. Соціально-політична практика боротьби з тероризмом в контексті світового досвіду	368
Руженко Л. М. Процес формування громадської думки у добу глобалізації	372
Рустамов А. С. Проблеми моніторингу та оцінки організації соціальної допомоги в Азербайджані як напрямку соціальної політики держави	375
Садджаді С. С. Основні джерела міжнародного гуманітарного права	377
Свиридов К. Молодь в структурі громадянського суспільства: проблема ефективної взаємодії	381
Селіна К. А. Парламентська риторика як механізм конфліктної комунікації	384
Семенченко Ф. Г. Політичні цінності як діяльнісний вираз суспільних ідеалів	388
Слюсаренко І. Ю. "Діалог між цивілізаціями": проблеми реалізації у сучасній світовій політиці	391
Турчин Я. Б. Особливості та потенціал співпраці України з країнами АСЕАН	395
Шульга М. А. Демократична ідентичність Європейського Союзу: концептуальний вимір	398
Сейранов Х. Практика застосування судами Азербайджанської Республіки прецеденту закону в цивільному праві	404

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Перепелиця Г. М. Рецензія на монографію: Седляр Ю.О. Міжнародні санкції у світовій політиці: теорія і практика : монографія / Ю. О. Седляр. – Миколаїв : Чорноморський державний університет ім. П. Могили, 2013. – 412 с.	407
Петренко І. М. Рецензія на книгу: Радовський В. С. Пригоди "нового Жмайла". Загадка однієї біографії. Приятелі-вороги. Там, де перетиналися дороги Сірка і Тетері [Текст] / [В. С. Радовський]. – Львів : "СПОЛОМ", 2012. – 160 с.	408
Хома О. І. Рецензія на монографію: Годлевська В. Ю. Консолідація демократичного суспільства в Іспанії (1982– 1996 роки) : монографія. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 412 с.	410